

Holocén nemá obdobu v interglaciálech

Člověk aktivně mění krajinu

Pálení dřevěného uhlí (polské Beskydy)

Holocén

PREBOREÁL - krajina českých zemí získala s konečnou platností "lesní" charakter, tyto lesy – s charakterem březo-borové tajgy – jsou druhově chudé (*Pinus sylvestris*, *Betula pubescens*, *Populus tremula*, *Salix* spp., *Sorbus* spp.)

ČAS	FYTO-STRATIGRAFIE	ZOOLITO-STRATIGRAFIE	VÝVOJ BIOCENÓZ	SEDIMENTACE PEDOGENEZE ODNOS	KULTURNÍ STUPNĚ	CHRONOLOGIE
1000	SUB-ATLANTIK	SUBRECENT	Vznik současné kulturní krajiny Středověká kolonizace – odlesnění	Splach omice Degradace půd	STŘEDOVĚK Slované STĚHOV. NÁRODŮ	M L A D Š Í O
0		SUB-ATLANTIK	Pronikání moderních druhů Rozmach bukojedlových lesů	Dočasný ústup osídlení Výstavba keltských oppid		
-1000	SUBBOREÁL	SUBBOREÁL	Pravěká kolonizace pastva, odlesnění	Tvorba hrubých sutí	D. B R O N Z O V A	L
-2000		EPI-ATLANTIK	Postupné šíření bučin, bukojedlin a habru Vznik bukového stupně Vytváření vegetačních stupňů dnešního typu	Klidný vývoj půd a sedimentace pramenných vápenců přerušovány krátkými výkyvy s tvorbou sutí		
-3000	ATLANTIK	ATLANTIK	Souvislé zalesnění v neosídlených oblastech		M E Z O L I T	S T Ř E D N Í
-4000			Dvojkolejný vývoj První rolnické osídlení	Náhlé vysušení		
-5000	BOREÁL	BOREÁL	Rychlý postup lesa zatlačuje zbytky biocenóz otevřené krajiny	Intenzivní pedogeneze Tvorba pěniců v jeskyních	M E Z O L I T	E
-6000			Převaha smíšených doubrav, na horách smrk Parková krajina - lískové formace Černozemní stepi	Silné zvlhčení Prudký vzrůst teploty Počátky sedimentace CaCO ₃		
-7000	PREBOREÁL	PREBOREÁL	Šíření borovice, břízy, první náročné dřeviny, líska	Slabě vyvinuté vápnité půdy	P O Z N Í	S T A R Š Í
-8000	MLADÝ DRYAS	MLADÝ DRYAS	Ridká tajga, poslední výskyt glaciálních prvků	Nehumózní svahoviny	M A G D A L E N E N	P O Z D N Í
-9000	ALLERÖD	ALLERÖD	Šíření borovice břízy na úkor otevřených formací	Slabě humózní půdy		
-10000	STARŠÍ DRYAS	STARŠÍ DRYAS	Ochlazení	Počátky vývoje půd	M A G D A L E N E N	G L A C I Á L
-11000	BÖLLING	BÖLLING	Šíření borovice, břízy			
-11000	STARÝ DRYAS	STARÝ DRYAS	Přechod sprašové stepi do vlhčí facie	Vznívání tvorby spraše		P L E I S T O C Ě N

▪ **BOREÁL** – pronikání náročnějších dřevin: dub (*Quercus*), jilm (*Ulmus*), lípa (*Tilia*), javor (*Acer*), líska (*Corylus*).

▪ **STARŠÍ A MLADŠÍ ATLANTIK** - společenstva listnatých dřevin (smíšené doubravy), v montánních polohách smrčiny, začátek šíření buku (*Fagus sylvatica*)

▪ **SUBBOREÁL** - prudká expanze jedle (*Abies alba*), začaly se formovat jedlo-bukové a bukojedlové porosty s podstatným podílem smrku (*Picea abies*). Acidifikace půd.

▪ **STARŠÍ SUBATLANTIK** – období maximálního rozšíření jedle, buku a smrku a nově se šířícího habru (*Carpinus betulus*).

▪ **MLADŠÍ SUBATLANTIK** - pokles pylových křivek lesních dřevin, stoupá pouze zastoupení borovice, břízy a některých dalších pionýrských a plevelných dřevin. Vzestup zastoupení pylu bylin (světlomilných, synantropních).

Čas

ČAS	FYTO-STRATIGRAFIE	ZOOLITO-STRATIGRAFIE	VÝVOJ BIOCENÓZ	SEDIMENTACE PEDOGENEZE ODNOS	KULTURNÍ STUPNĚ	CHRONOLOGIE
1000	SUB-ATLANTIK	SUBRECENT	Vznik současné kulturní krajiny Středověká kolonizace – odlesnění	Splach ornice Degradace půd	STŘEDOVĚK Slované STĚHOV. NÁRODŮ	M L A D Š Í
0		SUB-ATLANTIK	Pronikání moderních druhů Rozmach bukojedlových lesů	Dočasný ústup osídlení Výstavba keltských oppid		
-1000	SUBBOREÁL	SUBBOREÁL	Pravěká kolonizace pastva, odlesnění	Tvorba hrubých sutí	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	L
-2000		EPI-ATLANTIK	Postupné šíření bučin, bukojedlin a habru Vznik bukového stupně Vytváření vegetačních stupňů dnešního typu	Klidný vývoj půd a sedimentace pramenných vápenců přerušovány krátkými výkyvy s tvorbou sutí		
-3000	ATLANTIK	ATLANTIK	Souvislé zalesnění v neosídlených oblastech	Náhlé vysušení	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	S T Ř E D N Í
-4000			Dvojkolejný vývoj Prvotní rolnické osídlení	Intenzivní pedogeneze		
-5000	BOREÁL	BOREÁL	Rychlý postup lesa zatlačuje zbytky biocenóz otevřené krajiny	Tvorba pěniců v jeskyních	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	E
-6000			Převaha smíšených doubrav, na horách smrk Parková krajina - lískové formace Čemozemní stepi	Silné zvlhčení Prudký vzrůst teploty Počátky sedimentace CaCO ₃		
-7000	PREBOREÁL	PREBOREÁL	Šíření borovice, břízy, první náročné dřeviny, líska	Slabě vyvinuté vápnité půdy	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	S T A R Š Í
-8000	MLADÝ DRYAS	MLADÝ DRYAS	Řídká tajga, poslední výskyt glaciálních prvků	Nehumózní svahoviny		
-9000	ALLERÖD	ALLERÖD	Šíření borovice břízy na úkor otevřených formací	Slabě humózní půdy	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	P O Z D N Í
-10000	STARŠÍ DRYAS	STARŠÍ DRYAS	Ochlazení	Počátky vývoje půd		
-11000	BÖLLING	BÖLLING	Šíření borovice, břízy	Počátky vývoje půd	D. ŽELEZNÁ ŘÍM D. BRONZOVÁ	G L A C I Á L
-11000	STARÝ DRYAS	STARÝ DRYAS	Přechod sprašové stepi do vlhčí facie	Vznívání tvorby spraše		

Jaká byla struktura rostlinných společenstev?

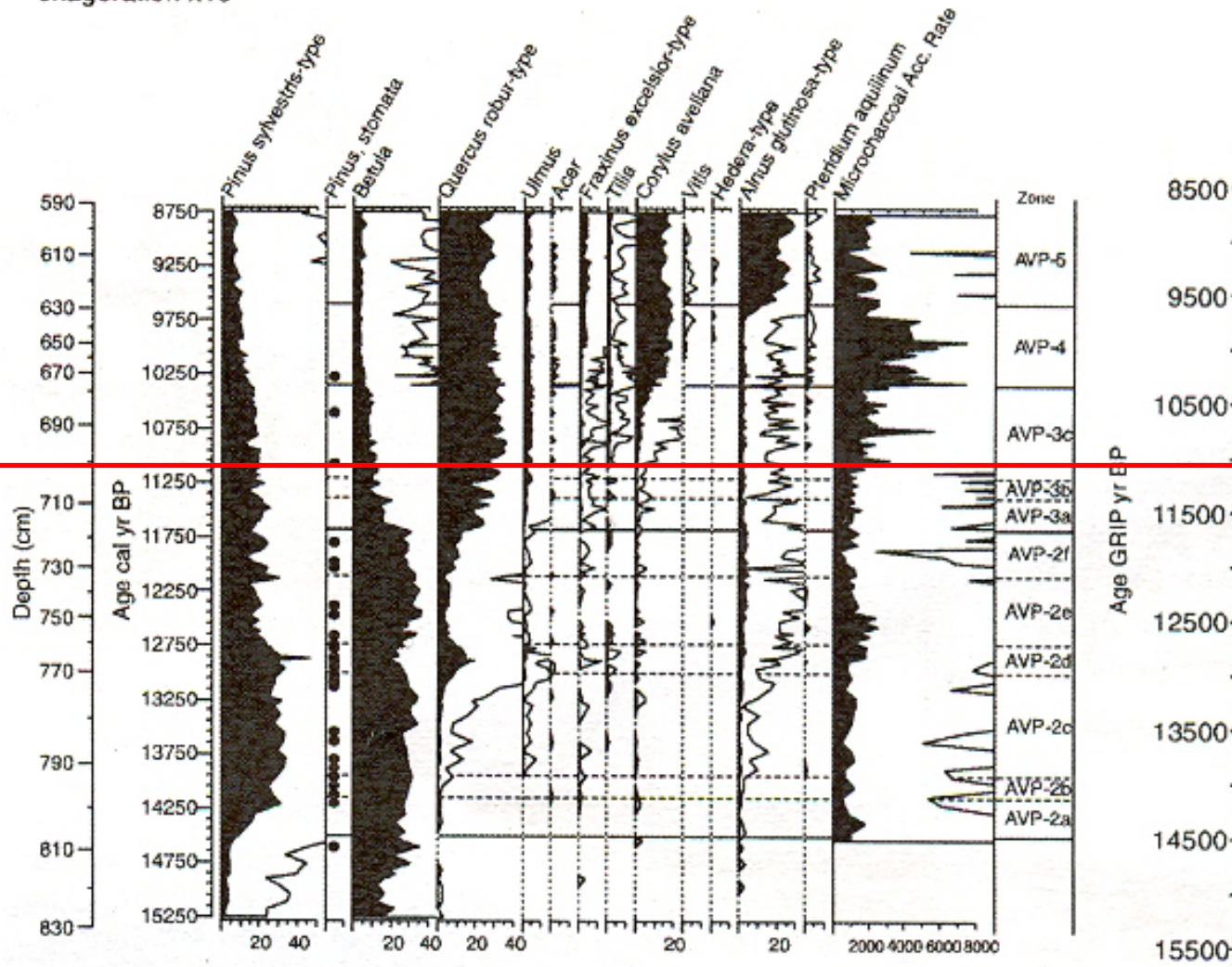
Pylový diagram

SZ Itálie

Holocén

Pozdní glaciál

Lago Piccolo di Avigliana
selected pollen types, % values
exageration x10

(a)

Jaká byla struktura rostlinných společenstev?

„velký les?“

www.21stoleti.cz

„parková krajina?“

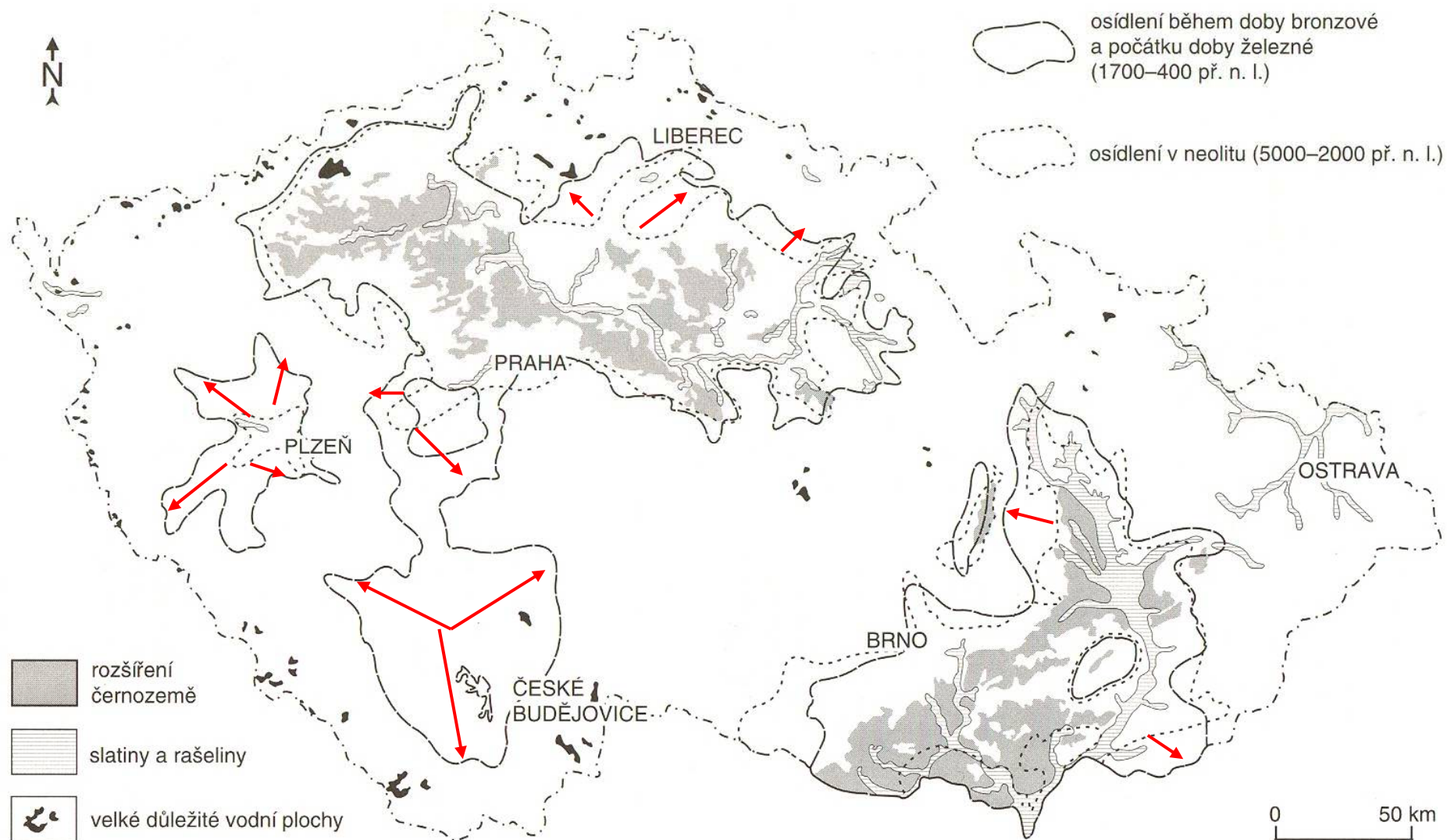

www.uspza.cz

„**Bezlesí** je hlavním rysem krajiny kvartéru“ (Ložek 2004)

Vazba na člověka jako úspěšná strategie

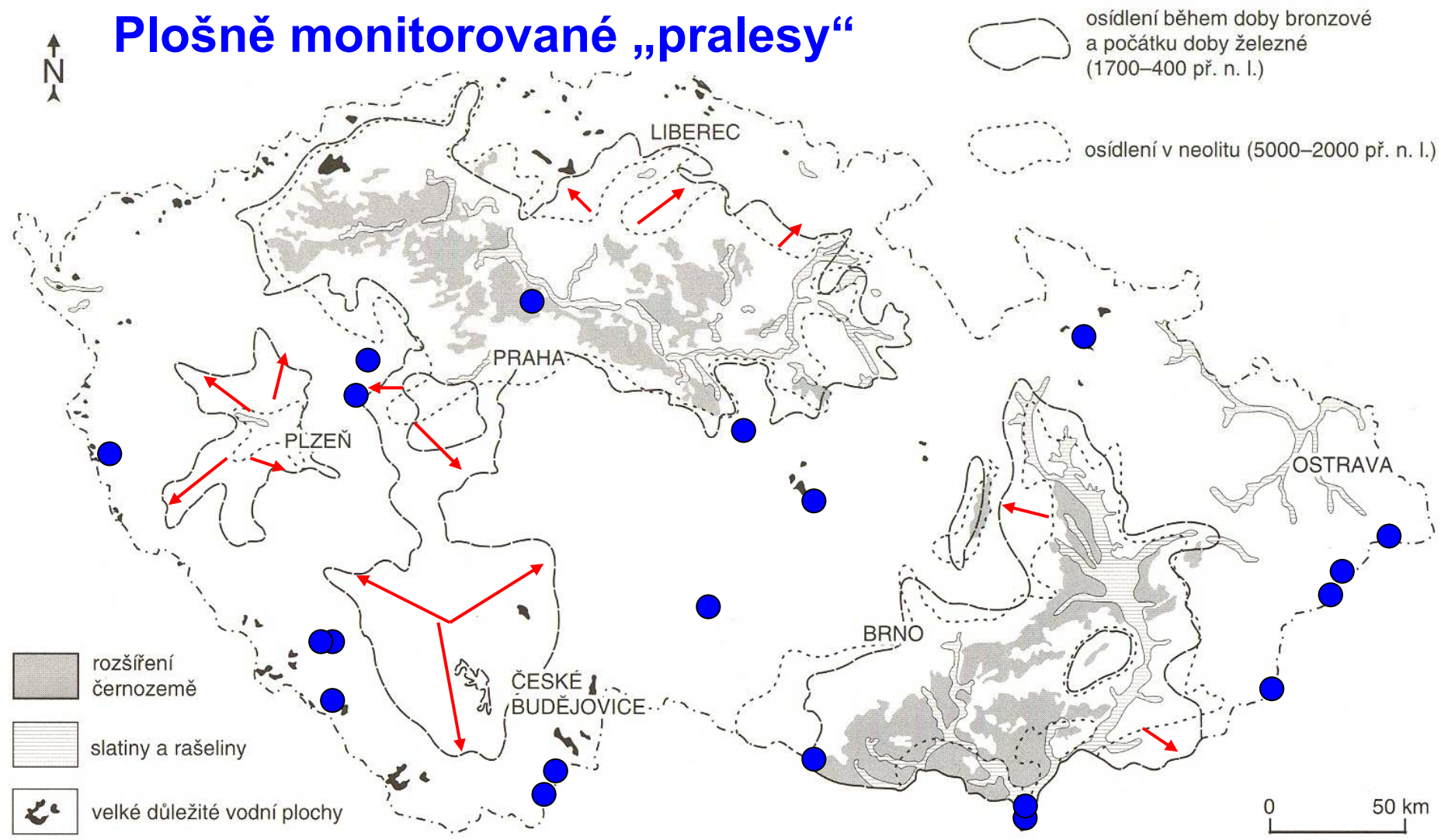
Osídlení našeho území od neolitu

Obr. 282. Paleogeografická mapa a osídlení našeho území v holocénu (V. Ložek in M. Suk et al. 1984).

Mladší holocén – vývoj lesů bez člověka vs. utvářených člověkem

V nížinách zcela postrádáme přirozená společenstva

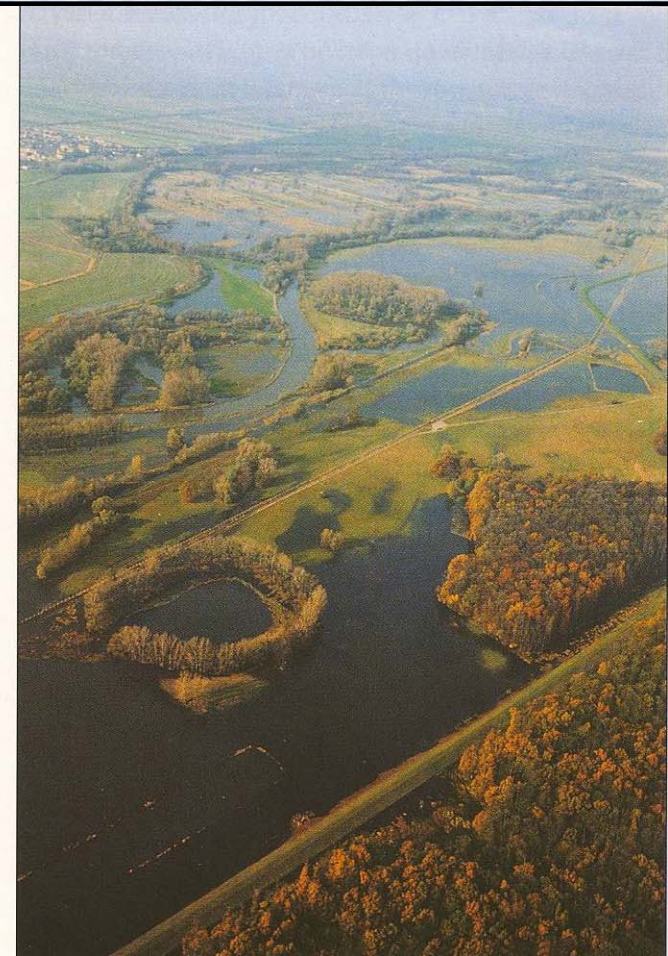
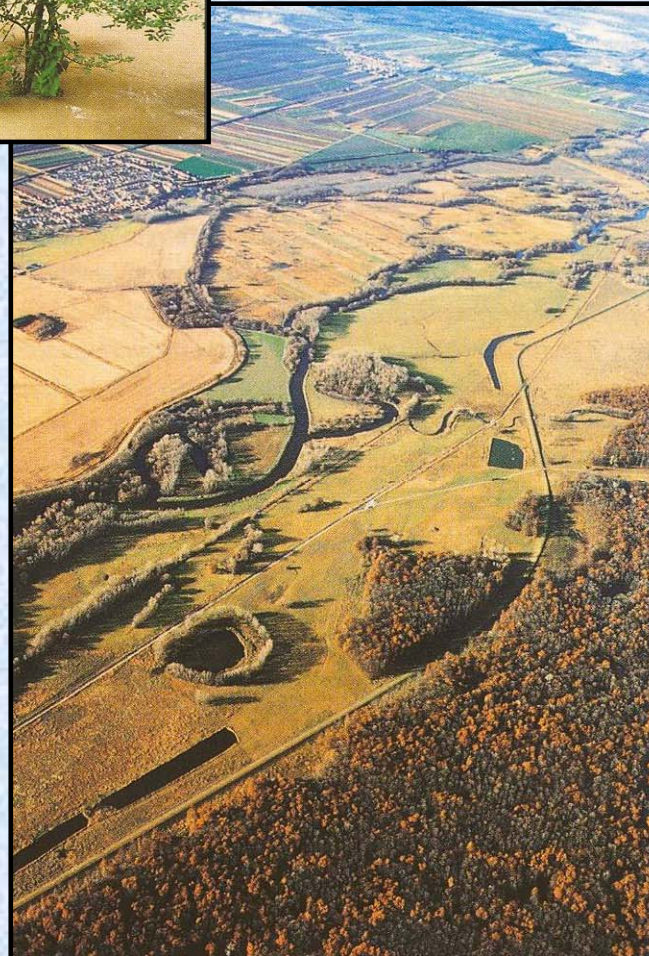

Obr. 282. Paleogeografická mapa a osídlení našeho území v holocénu (V. Ložek in M. Suk et al. 1984).

Lužní lesy

Nejen rostlinná společenstva, ale i celý biotop byl modelován člověkem

Dyje při soutoku s Moravou (podzim – jaro)

Vpouštění vody z Moravy do lesního poldru

Foto: Hortvík

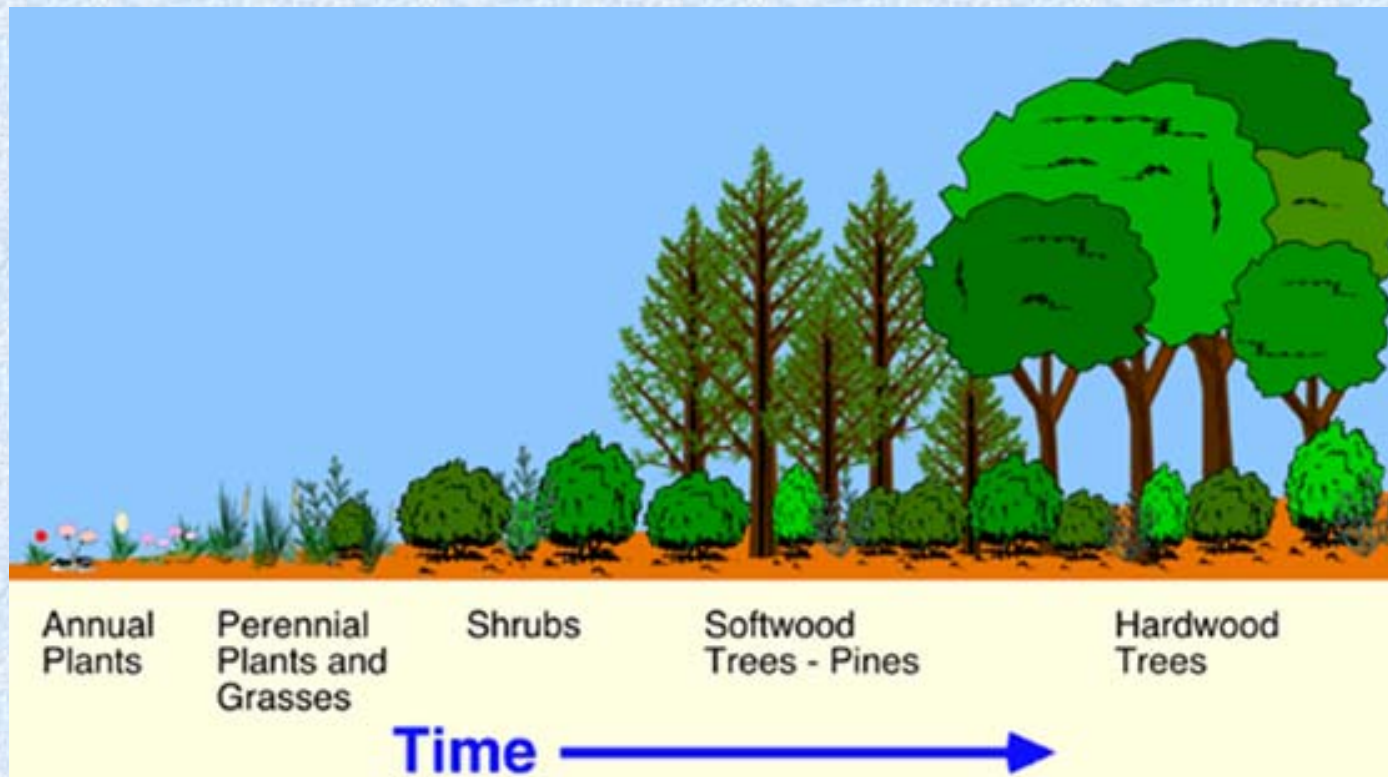
Foto: Čižmárik

Klimax

„Každá sukcesní série končí klimaxem, a to jedinou klimaxovou formací odpovídající klimatu.“ (Clements 1916)

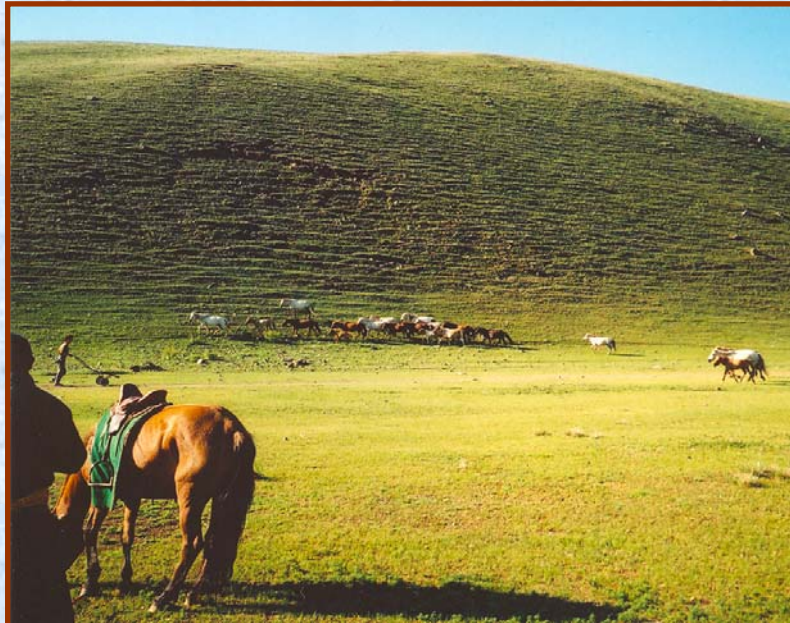
„Trvalý stav produktivity a struktury společenstva s dynamickou rovnováhou jeho populací určenou stanovištěm“.
(Whittaker 1953)

Termíny: klimatický klimax, edafický klimax, paraklimax...

- Ekosystémy se trvale vyvíjejí (přísně fundamentalisticky klimax není). Některá společenstva se nicméně v dlouhém časovém měřítku mění relativně málo
- Časové a prostorové hledisko (požárová společenstva jako sukcesní společenstvo vs. stabilní oscilující společenstvo)
- Otázka vnějších a vnitřních zásahů (zahrneme-li býložravce na pastvě do úvah o dynamice společenstva, pak bude pastvina klimaxem)
- Je kulturní krajina klimaxem?
- Hledání klimaxu je aplikovanou otázkou.

<http://labrisk.vsb.cz>

Význam výzkumu v dnešních přirozených lesích

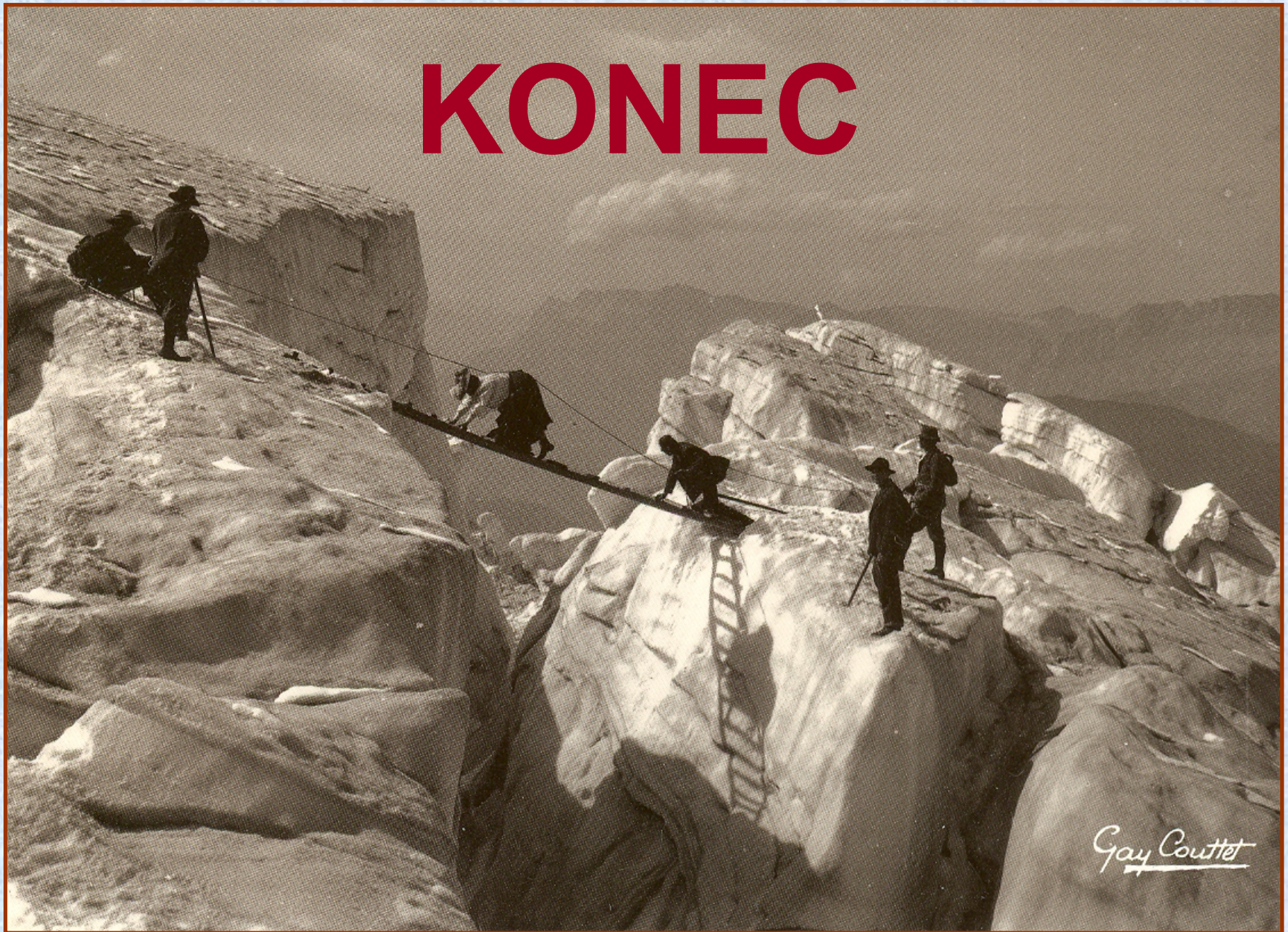
Co výzkum umožňuje?

- Hodnocení vývoje jednotlivých složek ekosystému **bez přímého impaktu člověka**
- Hodnocení vztahu mezi složkami ekosystému – včetně aktuálních konkurenčních vazeb, strategií ... (prostorová data)
- Hodnocení reakce společenstev na vývoj abiotického prostředí
- Predikce vývoje

Jaké jsou limity výzkumu?

- Časové – časový rámec desítek let (stovek let dendrochronologie)
- Prostorové – přenos informací mezi škálami je problematický
  - problematický je přenos na jiné území
  - výběr „pralesů“ nemusí být náhodný (analogie?)
  - omezenost velikosti „pralesů“ omezuje působící faktory
- Nejasná historie – vliv člověka, byly někdy přirozené?
- **Neptáme se, zda jsou tyto lesy klimaxem krajiny**

KONEC

Gay Couttet

Země za 250 milionů let

Future World + 250 Ma

